

Lublin, dnia 17 stycznia 2024 r.

Prof. dr hab. Krzysztof Szymanowicz
Wydział Artystyczny
Instytut Sztuk Pięknych
Uniwersytet Marii Curie Skłodowskiej
w Lublinie

**Recenzja pracy doktorskiej i dorobku artystycznego, mgr Małgorzaty Zaremba
sporządzona w związku z przewodem doktorskim
w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki,
wszczętym przez Radę Dyscypliny Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie.**

Część Pierwsza

Informacje o doktorantce

Mgr Małgorzata Zaremba w 2003 roku uzyskała dyplom w pracowni grafiki warsztatowej u profesora Rafała Strenta na Wydziale Grafiki Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie.

W 2017 roku rozpoczęła studia doktoranckie na Wydziale Grafiki Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie pod kierunkiem prof. zw. Piotra Smolnickiego.

W czasie studiów doktoranckich mgr Małgorzata Zaremba w ramach działalności koła naukowego szkoły doktorskiej współorganizowała wystawę prezentującą prace grupy PhD7 na terenie Akademii, zorganizowała wystawę grupową „Przezierność” w Galerii Grafiki i Plakatu w Noc Muzeów 2019 roku, spotkanie dla studentów w pracowni multimedialnej nr 7, którego celem było zaprezentowanie innowatorskich rozwiązań technologicznych stosowanych przez artystkę.

Doktorantka posiada znaczący dorobek artystyczny. Zorganizowała dwie wystawy indywidualne: "Wieczór Autorski" Wydział Grafiki, ASP Warszawa 2020, "Pustynny Nokturn", Agencja Artystyczna Akademii Sztuk Pięknych, Warszawa 2003.

Uczestniczyła w licznych wystawach zbiorowych oraz otrzymała wyróżnienia i nagrody:

2022 Warszawa, Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie " Księżyc i tarcza Sobieskiego. Heveliana dawne i sztuka współczesna", 2022 Rumunia, "7 Graphic Art Biennial of Szeklerland", 2022 Warszawa, Okręg Warszawski ZPAP "Grafiteka 2022", 2022 Warszawa, "Kissprint 2022. Nowe realizmy", 2021 Cieszyn, Międzynarodowe Triennale Grafiki w Cieszynie 2021, 2020 Tajwan, International Biennial Print Exhibit 2020 R.O.C, 2019 Ostrowiec Świętokrzyski "14 Międzynarodowy Jesienny Salon Sztuki", 2019 Warszawa, Okręg Warszawski ZPAP "Grafiteka 2019", 2019 Warszawa, "Kissprint 2019 Wystawa Grafiki Artystycznej Elektrownia Powiśle", 2019 Warszawa, Galeria Grafiki i Plakatu "Przezierność" Wystawa grupowa, 2018 Warszawa, Biblioteka Uniwersytetu Warszawskiego "200 lat Gabinetu Rycin", 2018 Radom, Ogólnopolskie Biennale Sztuki "45 Salon Zimowy", 2018

Radomsko, Ogólnopolskie Biennale Malarstwa i Grafiki, 2018 Warszawa, Galeria Test "Konfrontacje sztuki 2018", 2018 Warszawa, ASP, Wystawa grupowa Koła Naukowego PhD7 2018 Kraków, Międzynarodowe Triennale Grafiki "Immersed in Images", 2017 Warszawa, Okręg Warszawski ZPAP "Grafiteka 2017", 2016 Berlin, Galeria Berlin Blue art "XXS SIZE Summer Edition", 2016 Berlin, Galeria Berlin Blue art "All about paper", 2016 Berlin, Galeria Berlin Blue art "XXS Xmas Art Market", 2015 Berlin, Galeria Berlin Blue art "XXS SIZE for Xmas", 2014 Ostrowiec Świętokrzyski, Galeria BWA "12 Międzynarodowy Jesienny Salon Sztuki", 2014 Częstochowa, Galeria Gaude Mater "8 Międzynarodowe Biennale Miniatury", 2009 Kraków, Galeria Albert "Katharsis". 2004 Warszawa, Galeria Sztuki Współczesnej Aktyn "Sacrum nie Profanum", 2004 Warszawa, Galeria Łazienkowska "Pracownia Rafała Strenta", 2003 Mołdawia, Galeria Pałacu Prezydenckiego w Bukareszcie, 2003 Francja, Wystawa „Academie des Beaux-Arts de Varsovie”, Ecole des Beaux-Arts de Besancon, 2003 Poznań, Galeria Miejska Arsenał, "3 Biennale Grafiki Studenckiej", 2001 Warszawa, Galeria Aula ASP, "Grafika Warszawska 2000", 2000 Olsztyn, Galeria Uniwersytecka "Mistrz i uczniowie"

Za swoją działalność artystyczną otrzymała nagrody: 2018 - Wyróżnienie w dziedzinie grafiki w Ogólnopolskim Biennale Malarstwa i Grafiki w Radomsku, 2018 - II Nagroda w dziedzinie grafiki w konkursie "Konfrontacje Sztuki Warszawa 2018", 2003 - Nagroda Agencji Artystycznej Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, 2003 - Grafika Warszawska, Nagroda Rektora ASP, 2002 - Grafika Warszawska, II Nagroda miesiąca, 2000 - Grafika Warszawska, I Nagroda miesiąca.

Jak widać z przedstawionego dorobku artystycznego mgr Małgorzaty Zaremby mamy do czynienia z artystką, która aktywnie uczestniczy w znaczących wystawach w kraju i zagranicą, otrzymując nagrody i wyróżnienia.

Część druga

Ocena pracy doktorskiej

Na dzieło doktorskie pod tytułem „Refleksje świetlne” składa się cykl grafik pod tytułami: „Spektrum”, „Rozprzestrzenianie”, „Nadfiolety”, „Podczerwienie”, „Epitafium dla światła”, „Portret promienia”, wykonanych metodą wypukłodruku, wklęsłodruku i płaskodruku.

W opisie dzieła doktorskiego mgr Małgorzata Zaremba pisze „*światło od zawsze było moją inspiracją. Kolejno przedstawione odsłony cyklu „Refleksje świetlne” to moje wyobrażenia, alegoryczne wizje emanacji boga Atona. Obrazy te są zainspirowane starożytnymi wierzeniami w boską moc Słońca, oraz współczesnymi teoriami o pochodzeniu i naturze światła*”. Od początków istnienia światło jest nierozzerwalnie związane z człowiekiem i symbol światła ujawnia stosunek człowieka do świata. Przez setki lat światło odnosiło się do symbolu Boga, którego przykładem jest opisany przez panią Małgorzatę starożytny relief datowany na XIV wiek przed naszą erą przedstawiający scenę adoracji Słońca przez Egipcjan, składających hołd bogu Atonowi, ukazanemu w formie słonecznego dysku, który stał się dla niej inspiracją. Symbol światła wraz z rozwojem cywilizacji ulegał przemianom, na początku posiadał pierwiastek boski, później posiadał postać materialną, widzialną

i niematerialną, której nie można dotknąć. Pomimo dzisiejszej wiedzy światło nadal zachwyca i interesuje najwybitniejszych współczesnych naukowców. Albert Einstein wyraził to w słowach „*Wszyscy myślą, że wiedzą czym jest światło. Spędziłem całe swoje życie, próbując odkryć, czym jest światło i nadal nie wiem, czym ono jest*”. Te słowa tłumaczą fascynację pani Małgorzaty światłem.

W dziele doktorskim skupia się na tym co dla niej jest najważniejsze na zjawisku fizycznym światła i pisze „*Prace nie mają stanowić odzwierciedlenia prawdy o świetle, mają być tylko jego wyobrażeniem. Są próbą artystycznej, wizualnej interpretacji zjawiska fizycznego jakim jest promieniowanie świetlne*”. Temat światła pojawił się już we wcześniejszych pracach, które przedstawiały widoki księżycy, materię gwiazd czy kosmiczną przestrzeń. W tych pracach możemy już zauważyć znakomity warsztat graficzny. Myślę, że wypracowanie własnego procesu twórczego i zdobyte doświadczenia warsztatowe pozwoliły jej osiągnąć tak wspaniałe rezultaty w nowym cyklu „*Refleksje świetlne*”. Wyróżnikiem jej twórczości jest uproszczona kompozycja, redukcja środków wyrazu, a przede wszystkim jest światło i harmonia. Stosowane środki wyrazu linia i punkt stają się interpretacją zjawiska fizycznego i czasowych relacji przestrzennych, wynika to z postrzegania linearnego świata i czasu.

Układ rytmicznych równoległych linii pionowych w pracach: „*Spektrum*”, „*Rozprzestrzenianie*”, „*Nadfiolety*” i „*Portret promienia*”, jest nie tylko plastyczną wizją zjawisk fizycznych, a także interpretacją symboliczną. Zagęszczenie punktów od jasnego do ciemnego waloru, które budują materię linii światła oraz zwielokrotnienie tych linii buduje trzeci wymiar. Dzięki temu zabiegowi prace posiadają tajemniczą kosmiczną przestrzeń. Równoległe linie biegnące pionowo trudno określić czy w górę czy w dół, które nigdy się nie spotkają niosą ze sobą energię, stają się śladami życia, posiadają pierwiastek boski.

Tylko w pracy „*Podczerwienie*” mamy linie biegnące poziomo, układ tych linii autorka tłumaczy nawiązaniem do renesansowej zasady w której linie poziome symbolizowały doskonałość świata ziemskiego. Praca odnosi się do pozytywnego działania promieniowania podczerwonego, którego źródłem jest także człowiek. Kolorystyka symbolizuje dobro, miłość i nadzieję.

Praca „*Portret Promienia*”, nawiązuje do utworu „*Le Noir de l'Etoile*” (Czerń Gwiazdy) kompozytora francuskiego Gearda Griesya. W swoim dziele kompozytor umieścił dźwięki pulsara , który obracając się emituje wiązki światła i staje się pewnego rodzaju kosmiczną latarnią morską. Linia światła umieszczona centralnie w kompozycji tnie czarną przestrzeń na dwie części, które wyznaczają brzeg ciszy. Mamy tu opozycję światła i ciemności.

Ta linia światła posiada ruch pionowy, drga, gubi energię świetlną w czarnej przestrzeni i staje się symbolem tajemnicy życia łączącym człowieka z kosmosem.

„*Epitafium dla Świata*” to instalacja graficzna o wymiarach 320x380 cm w której, nie znajdziemy równoległych, świetlistych linii i pasów kolorystycznych, tylko wygaste, chłodne formy bez życia. Jest to praca odnosząca się do końca wszechświata, doktorantka pisze „*gasnąc i stygnąc światło jako ostatni aktor dramatu zejdzie ze sceny istnienia*”.

Profesor Caplan tak opisał koniec Wszechświata „*To będzie także trochę smutne, samotne*

i zimne miejsce”, i tak przedstawiła go pani Małgorzata. Praca ta wyraża refleksję nad własnym istnieniem oraz otaczającym światem.

Kolor pełni bardzo ważną rolę w pracach pani Małgorzaty, zbliża się do kolorów charakterystycznych dla promieniowania optycznego, przedstawionego liniowo i pasmowo, a także poprzez natężenie światła i kontrasty z ciemną przestrzenią buduje atmosferę tajemnicy.

Uzyskanie świetlistości koloru i jego natężenia w pracach pani Małgorzaty było możliwe dzięki doświadczeniu warsztatowym. Każdy etap nakładania nowej warstwy dokonuje się z konsekwentnym uporządkowanym myśleniem prowadzącym do celu jakim jest ostateczna forma grafiki. Należy pamiętać, że w procesie graficznym błąd niweczy wszystko co powstało do jego momentu i musimy zaczynać od początku.

Wszystkie prace są wielkoformatowe poza pracą „Portret promienia” , który ma wymiary 97x70 cm. Poprzez skalę i zastosowane środki plastyczne artystka daje nam poczucie bliskości z prezentowanym zjawiskiem świetlnym, wprowadza nas w bardzo intymny kontakt z dziełem, zabiera nas w podróż w kosmos , daje przestrzeń do kontemplacji i przeżywania.

Duży format prac daje możliwość odczuwania efemerycznego zjawiska świetlnego, pozwala przekroczyć granicę konkretności, otwierając się na przestrzeń kosmosu. Prace posiadają formę otwartą i zdolność do dopasowywania się w przestrzeni wystawienniczej w nowych konfiguracjach.

Pani Małgorzata należy do grupy artystów poszukujących w zjawiskach fizycznych światła inspiracji na głębszym poziomie, dla których procesy związane ze światłem są źródłem i natchnieniem w procesie twórczym. Moim zdaniem uczonego i artystę dysponuje innymi narzędziami, artysta intuicją a naukowiec logiką, to jedna inspiruje drugą i mają jeden wspólny cel, którym jest dotarcie do prawdy. Patrząc na prace pani Małgorzaty przedstawiające efemeryczne zjawiska fizyczne zapisane w pozornym bezruchu, trwaniu na granicy poznania, odczuwam, że pozwalają nam zbliżyć się do praw świata, których tak trudno wyjaśnić naukowcom.

Część trzecia

Ocena dysertacji pisemnej

Opis dzieła zawiera zagadnienia związane z tematem doktoratu przedstawione w rozdziałach wraz z dokumentacją fotograficzną. Dysertacja pisana jest interesująco, ze względu na osobistą wypowiedź dotyczącą artystycznych inspiracji, obszarów poszukiwań i rozwiązywania problemów plastycznych. Dzieło doktorskie i jego opis stanowią integralną całość. W rozdziale Założenia pracy doktorskiej, pani Małgorzata wyjaśnia nam cele powstania cyklu doktorskiego *„Refleksje Światłne”, „Pragnęłam znaleźć osobisty kod, stworzyć artystyczne wizje świata w różnych odsłonach, uchwycić materię światła, które intuicyjnie odbieramy jako niematerialne”*. W dalszej części pracy pisemnej znajdują się rozdziały mające tytuły grafik dzieła doktorskiego. W tych rozdziałach znajdują się informacje dotyczące przedstawionych zjawisk świetlnych oraz bardzo ciekawy dla mnie opis procesu

powstawania grafiki i rozwiązywania problemów plastycznych. Pani Małgorzata, tłumaczy użytą kolorystykę w każdej grafice opierając się na naukowych doświadczeniach związanych ze światłem, zdjęciach wykonanych metodą solarigrafii, a także na swoich obserwacjach. Wyjaśnia decyzję wyboru technik oraz podaje metody pracy, które w jej przypadku stają się indywidualnym procesem wymagającym wielu eksperymentów z matrycą i użytą farbą drukarską. Matryce z różnego materiału pozwalają jej rozwiązywać problemy plastyczne, uzyskać efekty świetlistości, rozpraszania, pochłaniania światła, budowania przestrzeni. Jestem pod wrażeniem osiągniętych rezultatów.

Przytacza artystów, których twórczość jest dla niej ważna, Deborah Cornell ze względu na fascynację zjawiskami natury, Zdzisława Jurkiewicza zajmującego się obserwacją i zapisem ruchu Słońca, Karolinę Zimną Stelmaszewską, która inspirowała się obiektami astronomicznymi, czy Olafura Eliassona, który wykorzystując w swojej instalacji „The Weather Project” światło, pokazuje jego wpływ na nasze życie. W zakończeniu tego rozdziału znajdujemy szczerą i osobistą wypowiedź doktorantki: *„Artyści w sposób dla mnie inspirujący używają takich środków wyrazu jak grafika, instalacja, fotografia, czy obiekty przestrzenne.*

Poszukują własnych kodów wizualnych dla zdefiniowania doznań związanych z siłami natury i ze światłem. Za pośrednictwem swojej sztuki próbują opowiedzieć o pięknie zjawisk fizycznych i ich wpływie na postrzeganie i rozumienie przez nas świata.

Dyskurs na polu sztuki trwa, a ja mam zaszczyt poprzez swoje prace brać w nim udział.”

Wypowiedź ta świadczy o autentycznym zaangażowaniu doktorantki w podjęty temat pracy doktorskiej i jej dużej świadomości.

Konkluzja

Na podstawie przedstawionej przez mgr Małgorzatę Zaremba rozprawy i pracy doktorskiej oraz dorobku artystycznego i organizacyjnego stwierdzam, że mgr Małgorzata Zaremba spełnia wymogi art. 187 Ustawy o Szkolnictwie Wyższym i Nauce z dn. 20. 07. 2018 r. Biorąc pod uwagę dorobek artystyczny oraz wysoki poziom pracy doktorskiej pt. „Refleksje świetlne” przychylam się do wniosku o nadanie mgr Małgorzacie Zarembie stopnia doktora w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki przez Radę Dyscypliny Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie.

Prof. dr hab. Krzysztof Szymanowicz

